

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi

Taru Hietavuori, Reetamari Kuittinen ja Ulla Suomalainen

Pienin askelin kohti turvallisia kiintymyssuhteita – Leirinleikin avoin päiväkotikiintymisen tukena

Toiminnallinen opinnäytetyö 2016

Abstract

Taru Hietavuori, Reetamari Kuittinen and Ulla Suomalainen
Taking small steps towards attachment - Leirinleikki open day care centre in Lappeenranta supports parents in the upbringing of their offspring, 43 Pages, 2 Appendices
Saimaa University of Applied Sciences
Health Care and Social Services Lappeenranta
Degree Programme in Social Services
Bachelor of Social Services, Kindergarten teacher
Thesis 2016
Instructor(s): Lecturer Ms Outi Kokko-Muhonen, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of this thesis was to produce attachment supporting activities for Leirinleikki, which is one of the open day care centres in Lappeenranta. The goal of the study was to produce information for parents about attachment theory and to do different kinds of exercises to support the bond between infants and caregivers. An important aim was to support and maintain interaction between infants and their caregivers.

The theory for the study was based on early childhood education, John Bowlby's attachment theory and early interaction. The information was gathered from literature and Internet. In addition, the research team wrote a learning diary during the process observing the team's work.

This thesis was a functional study. The functional part comprised the activity exercises which included different kinds of games. The team decided upon using contact games, for example. Those types of games strengthen the bond between children and their parents, as well as help to create early interaction.

According to the results from the study, mothers were pleased with the activity exercises and they liked the conversations about early interaction and attachment theory because the team talked about the topic in layman's terms and used real life examples. It was always highlighted that the most important factors for safe attachment are early interaction and to full-heartedly be there with the child on a daily basis.

Keywords: attachment, early interaction, early childhood education

Sisälllys

1	Johdanto	5
2	Kiintymyssuhteet osana lapsen kasvua ja kehitystä	6
3	Kiintymyssuhdeteoria.....	7
3.1	Kiintymyssuhteen kehittyminen.....	8
3.2	Tavoitteellinen kumppanuus ja erotilanteet.....	10
3.3	Turvallinen ja turvaton kiintymyssuhde	11
3.4	Varhainen vuorovaikutus	12
4	Varhaiskasvatus	14
4.1	Avoin varhaiskasvatus	14
4.2	Avoin päiväkotikiintymys osana varhaiskasvatusta Lappeenrannassa.....	16
5	Varhaiskasvattaja vanhemmuuden tukena	17
6	Ryhmän ohjaus ja ohjaajan rooli.....	19
7	Toiminnallinen opinnäytetyö	21
8	Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus.....	22
9	Eettinen pohdinta.....	24
10	Suunnitelma toiminnallisista hetkistä Leirinleikissä	25
10.1	Leikkien valinta	25
10.2	Toiminnalliset toteutuksemme	26
10.3	Toinen toiminnallinen toteutus	28
11	Pohdinta ja johtopäätökset.....	29
	Taulukot.....	34
	Lähteet.....	35

Liitteet

- Liite 1 Saatekirje Leirin avoimeen päiväkotikiintymykseen
- Liite 2 Leikki-ideoita sinulle ja vauvallesi

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on lisätä Lappeenrannan Leirin avoimessa päiväkodissa vierailevien vanhempien tietoa kiintymyssuhteista ja niiden tärkeydestä. Opinnäytetyömme toteutuu yhteistyössä Leirin avoimen päiväkodin henkilökunnan, vanhempien ja lasten kanssa. Suunnittelemme ja toteutamme toukuussa 2016 kaksi toimintahetkeä, joiden tarkoituksena on vahvistaa lapsen ja vanhemman kiintymyssuhdetta sekä lisätä vanhempien tietämystä niistä. Työmme teoria pohjautuu kiintymyssuhteisiin, varhaiseen vuorovaikutukseen ja ammattimaisen ryhmänohjausprosessin syntyyn. Tärkeänä yksityiskohtana on vanhemman ja lapsen vuorovaikutussuhteen vahvistaminen ja ylläpitäminen.

Kiintymyssuhdeteoriat, johon opinnäytetyömme pohjautuu, perustuu brittiläisen psykiatrin ja psykoanalyytikon John Bowlbyn teoriaan kiintymyssuhteista. Se on hänen omien sanojensa mukaan yritys käsitteellistää ihmisen synnynnäistä taipumusta muodostaa voimakkaita tunnesiteitä toisiin ihmisiin. Varhaiskehitystä säätelevät turvallisuuden tarve ja pyrkimys pysytellä vaaratilanteissa lähellä hoitavaa aikuista. Teoriassa on pohjaa niin psykoanalyysin pääperiaatteista kuin käyttäytymistieteistä. Lapsen minä kehittyy nimenomaan suurimmaksi osaksi varhaisissa tunnesuhteissa ja vuorovaikutuksessa. (Bowlby 1957, 43.)

Avoimessa päiväkodissa kohtaavat erilaiset lapsiperheet saaden mahdollisuuden vertaistukeen ja uusiin sosiaalisiin kontakteihin. Avoimen päiväkodin arkeen kuuluu olennaisesti vanhemmuuden tukeminen, joten kiintymyssuhteet linkittyvät jokapäiväiseen toimintaan vahvasti. Tavoitteemme on korostaa varhaisen vuorovaikutuksen ja oman lapsen kanssa arjen jakamisen tärkeyttä avaimena turvalliseen kiintymyssuhteeseen. Haluamme toteuttaa toiminnallisen opinnäytetyön, joka linkittyy vahvasti yhteen varhaislapsuuden tärkeimmistä teemoista: kiintymyssuhteella on merkittävä vaikutus lapsen identiteetin ja itsetunnon muodostumiseen.

2 Kiintymyssuhteet osana lapsen kasvua ja kehitystä

Sanakirja määrittää verbin kiintyä seuraavasti: *kasvaa henkisesti, tunnepohjaisesti johonkin kiinni*. Kehityspsykologian kielenkäytössä sanaa vastaa englanninkielinen sana *attachment*. Sanassa korostuu ajatus siitä, kuinka pienempi kiinnittyy johonkin isompaan. Kiintymyssuhdeteoriassa keskeisenä ajatuksena on lapsen ja hänen lähimmän hoitajansa välille syntynyt psykologinen liitto. Kiintymys kehittyy lapselle mentaaliseksi representaatioksi lapsesta itsestään, tärkeistä läheisistä ihmisistä ja heidän vuorovaikutuksestaan. Teoria näkee siis ihmisen sosiaalisena, muita tarvitsevana olentona. (Broberg, AmlQvist & Tjus 2005, 116.)

Kiintymyssuhteet kehittyvät lapselle ensimmäisten elinvuosien aikana. Kiintymyssuhteita on eri laatuisia ja niillä on valtavan suuret vaikutukset lapsen kasvuun ja kehitykseen. Lapsi on kykeneväinen muodostamaan jopa kolme - viisi erilaista kiintymyssuhdetta läheisiinsä, joita voivat olla esimerkiksi isä, äiti, sisarukset, adoptiovanhemmat tai lastenhoitaja. Lapsen fyysisen ja psyykkisen kasvun ja kehityksen kannalta tärkeää olisi, että lapsella olisi mahdollisimman turvallinen kasvuympäristö ja luottavainen suhde läheisiinsä. Suurin osa lapsista onkin turvallisesti kiintyneitä, mutta jopa 33% heistä tarvitsee erityistä tukea turvallisen kiintymyssuhteen muodostamiseen. Tämän vuoksi turvallista kiintymyssuhdemallia ei voida pitää itsestäänselvyytenä. (THL 2015.)

Lapsen tunnetarpeisiin vastaamisella ja turvallisella ilmapiirillä saadaan jo paljon hyvää aikaan kiintymyssuhteita tarkastellessa, mutta empaattisen hoivan merkitystä ei saa unohtaa. Sanotaankin, että emotionaalinen läsnäolo ja lapsen tunteisiin vastaaminen ovat hyvän vanhemmuuden ydin. (Shonkoff & Meisels 2000, 65.) Goldfarb & Bowlby 1957, osoittavatkin tutkimuksissaan varhaisina vuosina koetun äidin rakkauden puutteen vaikuttavan lapsen persoonallisuuteen. Mitä täydellisempi äidin rakkauden puute on, sitä epäsosiaalisemmaksi ja eristäytyneemmäksi lapsi tulee (Bowlby 1957,43.)

Empaattisuus muodostuu erilaisista vuorovaikutuksen muodoista, joita ovat sanat, ilmeet ja eleet. Edellä mainitut ovat arkipäiväisiä vuorovaikutusmuotoja, mutta niiden lisäksi huomiota tulee kiinnittää hyvään kosketukseen ja hellittelyyn

voimaan. Musiikillinen vuorovaikutus on hyvä keino lisätä empaattisuuden tunnetta, esimerkiksi laulelun, loruttelun ja musiikin soittamisen avulla. Ensisijaisen tärkeää on kuitenkin aluksi yhteisen ajan ja tilan löytäminen vuorovaikutukselle, sillä kiireen keskellä on vaikea ylläpitää vuorovaikutusta. Vanhemman täytyy pysyä olemaan saatavilla lapselle, kuulla ja nähdä, kun hän sitä todella tarvitsee. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2007, 29.)

Kiintymyssuhteet eivät muodostu hetkessä, vaan ne vaativat aikaa kehittyäkseen vahvoiksi ja turvallisiksi. Arjen tilanteissa lapsen ja vanhemman kiintymyssuhde syvenee ja vahvistuu, mikäli vanhempi muistaa antaa lapselle paljon rakkautta ja huolehtia hänen tarpeistaan. Tunnetasolla tapahtuva läsnäolo vahvistaa lapsen kiintymystä häntä hoivaavaa vanhempaa kohtaan. Syntymästään alkaen lapsi hakeutuu tilanteisiin, jossa hän kokee itsensä turvatuksi. Vanhemman täytyy taata lapselle tämä turvallinen tila, sillä sitä kautta lapsi oppii luottamaan myös itseensä ja tekemään havaintoja ympäristöstään. Itseluottamuksen avulla myös itsetuntemus vahvistuu, ympäristö aletaan kokea turvallisena, ja nämä asiat saavat lapsen kokemaan itsensä arvokkaaksi, kykeneväksi ja tuntevaksi yksilöksi. (Nurmi ym. 2007, 29-30.)

3 Kiintymyssuhdeteoria

Opinnäytetyössämme hyödynnämme brittiläisen lastenpsykiatrin ja psykoanalyytikon John Bowlbyn ajatuksien pohjalta kehittynyttä teoriaa kiintymyssuhteista. Teorian mukaan lapsen sekä hoitajan tiivis vastavuoroinen suhde syntyy lapsen kiintymisestä vanhempaan ja vanhemman kiintymisestä lapseen. Vanhempien saatavuus sekä lapsen tarpeisiin vastaaminen vaikuttavat lapsen myöhempään ihmissuhteisiin sekä kiintymyssuhteiden laatuun omien lasten kanssa. Kyseinen teoria on johtanut laajoihin tutkimuksiin ihmisen psyykkisen hyvinvoinnin ja itsetunnon taustasta. (Broberg, ym. 2005, 117.)

Bowlbyn ja hänen työtovereidensa tutkimustyön myötä oivallettiin, että lapsen ilmaisema suuttumus ja epätoivo ovat terveitä merkkejä. Bowlbyn 1960-luvulla julkaiseman trilogiansa ensimmäisenä osana (*Attachment and Loss*) selostetaan teoria kiintymyksen merkityksestä ihmisen kehitykselle. Julkaisusta löytyy myös teoriaa siitä, kuinka varhaislapsuudessa koetut erot, kaltoinkohtelu ja laiminlyönti

voivat vaikuttaa myöhempään kehitykseen merkittävästikin. (Broberg ym. 2005,117, 121.)

Bowlbyn kiintymyssuhdeteoria on saanut kliinisen psykologian piirissä yleisen hyväksynnän arvokkaana, ja niin psykopatologialle kuin psykoterapiallekin merkittävänä ja vaikuttavana teoriana. Kiintymyssuhdeteoriaa on sanottu myös kulttuuriin sitoutumattomaksi. Tämä ilmenee muun muassa siten, että lasten katsotaan kehittävä kiintymyksen yhteen tai useampaan hoivaajaan suunnilleen saman ikäseinä kulttuurista huolimatta. Teoria ei kuitenkaan väitä, että hoidon olisi oltava jonkin mallin mukainen. (Broberg ym. 2005,117, 121.)

Kiintymyssuhteissa koetaan monenlaisia tunteita, niin rakkaudesta vihaan kuin kateudesta turvallisuuden tunteeseen. Tunteiden ilmaisu on tärkeää jo pienestä pitäen, sillä ilmaisemattomat tunteet voivat ajaa vauvan ja vanhemman suhteen epämääräiseksi. Turvalliseen kiintymyssuhteeseen tarvitaan syvälinen suhde, johon sisältyy vahva emotionaalinen puoli. Turvallisesti kiintyneillä lapsilla on todettu olevan vanhemmat, jotka reagoivat herkästi ja sensitiivisesti vauvan tarpeisiin. (Hughes 2011, 148.)

3.1 Kiintymyssuhteen kehittyminen

Kiintymyssuhde alkaa jo elämän ensimetreillä, sillä jo sikiöllä on kyky rekisteröidä ja muistaa äidin puheääni. Ensimmäisten päivien ja viikkojen aikana vastasyntynyt käyttää tehokkaasti kaikkia aistejaan, jotta hän oppisi tuntemaan ympäristönsä ja siinä vaikuttavat henkilöt. Vastasyntyneellä on kuitenkin vielä hyvin vähän keinoja ilmaista itseään. Kehon liikkeet ovat vielä refleksinomaisia ja vauvan vuorovaikutustaidot koostuvat alussa yksinomaan itkusta ja kyvystä kiinnittää katse hetkellisesti johonkin. Itkun avulla vauva ilmaisee tunne- ja tarvetilojaan, joita voivat olla muun muassa nälkä, kipu tai sosiaalisen vuorovaikutuksen tarve. (Nurmi ym. 2007, 29-30.)

Tässä vaiheessa vanhemman reagointi itkuun on ensisijaisen tärkeää, jotta vauva kokisi vastakaikua tunneilmaisulleen. Tavat, joilla vanhempi vastaa vauvan itkuun, vaihtelevat suuresti. Tähän vaikuttaa vanhemman herkkyys tunnistaa itkun syy. Mikäli vauva kokee tarpeidensa täyttyneen itkulla, aktiivisen toimijuuden

tunne korostuu. Tässä on myös upeat lähtökohdat ensimmäisten, varhaista vuorovaikutusta koskevien tunteiden syntyyn. (Nurmi ym. 2007, 29-30.)

Noin nelikuiset vauvat osaavat jo antaa läheisille hoivaajilleen sosiaalisia hymyjä. Vieraat ihmiset saavat niitä suhteessa läheisiin varsin harvemmin. Vauva oppii vähitellen osoittamaan, että hän on mieluummin muutaman hyvin tuntevansa hoidettavana, kuin monen vieraan. Tämä näyttäytyy esimerkiksi vaipanvaihtotilanteissa ja lapsen alkaessa itkeä: vieraan on vaikeampi häntä lohduttaa. Vauva osoittaa siis monin eri tavoin olevansa nyt paljon valikoivampi kuin vastasyntyneenä ja viihtyvänään paremmin läheistensä kuin vieraiden seurassa. Tämä on useimmiten vauvan läheisille myönteinen kokemus, ja juuri nämä tunteet ovat tärkeitä kiintymisen kannalta. (Broberg ym. 2005, 122.)

Ensimmäisinä elinkuukausina, ennen kiintymyssuhteen täydellistä kehitystä, vanhemman tärkein tehtävä on auttaa lasta tunnesäätelyssä. Vauva ei siis kestä vielä kovin pitkää aikaa voimakkaita tunnetiloja, ja ylipäätään tunteiden säätelykyky on vielä tässä vaiheessa rajallinen. Tunteet ovat vauvalle helposti musertavia, ja hän tarvitsee niiden säätelyn opettelussa vanhempiaan. Noin viiden kuukauden ikäinen lapsi ei vielä osoita selkeää eroahdistusta. Tämä tarkoittaa sitä, että jos vanhempi poistuu lapsen luota, lapsi ei välittömästi ala itkeä tai etsiä häntä. (Broberg ym. 2005, 122.)

Noin seitsenkuisena vauvassa tapahtuu yleensä äkillinen muutos. Lapsi alkaa protestoida rajusti, kun hänet erotetaan vanhemmistaan. Lapsi ei myöskään suostu tuntemattomien hoidettavaksi. Kymmenkuinen lapsi osaa yleensä jo kontaktata ja siten säädellä itse välimatkaa vanhempiinsa. Tällöin lapsella ilmenee tavoitteellista käyttäytymistä: hän siis säätelee välimatkaa vanhempiinsa kiintymysjärjestelmän kytkeytymisen mukaan. Rauhallisessa tilanteessa lapsi leikkii huolettomana, jolloin saattaa jopa syntyä vaikutelma siitä, että lapsi ei niin piittaa, onko vanhempi läsnä tilanteessa vai ei. Tilanteen muuttuessa (vanhemman poistuessa tai uuden henkilön tullessa tilanteeseen) kiintymysjärjestelmä kytkeytyy, ja lapsi haluaa heti lähelle vanhempaansa. Kyseinen käyttäytymissarja ilmentää lapsen muodostaneen erityislaatuisen tunnesiteen vanhempaansa. Tämä refleksiomaisena käyttäytymisenä ilmenevä kiintymys saavuttaa huippunsa toisen elinvuoden aikana. (Broberg ym. 2005, 123-124.)

Lapsen ollessa kaksi-kolme-vuotias suhde vanhempaan saavuttaa uuden vaiheen. Kehittyneemmän kognitiivisen kyvykkyyden ansiosta lapsi oppii vähemmän itsekeskeiseksi ja alkaa nähdä vanhempansa myös itsenäisenä ihmisenä. Molemmilla on omia toiveita ja etuja, ja niistä on neuvoteltava. Laajempi tavoite on se, että vaaran uhatessa lapsi saa turvaa ja suojaa vanhemmastaan. Tämä edellyttää lapsen ymmärrystä siitä, että ihmisillä on omia toimiaan ohjaavia tarkoituksiperiä ja tunteita, jotka on otettava huomioon erilaisissa vuorovaikutuksellisissa tilanteissa. Toimiva tavoitteellinen kumppanuus syntyy, kun lapsi tiedostaa olevansa rakastettu. Tällöin lapsi oppii myös käsittelemään ihmissuhteissaan erilaisia tunteita ja ristiriitoja. (Broberg ym. 2005, 126.)

3.2 Tavoitteellinen kumppanuus ja erotilanteet

Tutkimukset ovat osoittaneet, että yksi-kolme-vuotiaat reagoivat erotilanteisiin luonteenomaisella käyttäytymisellä. Ensin ilmenee protestointi ja eräänlainen yllättynyt suuttumus. Erotilanteessa lapsi itkee kovaäänisesti ja itkuun liittyy voimakasta motorista toimintaa. Jos lasta ei melko pian saada takaisin yhteen vanhemman kanssa, hän siirtyy suruvaiheeseen. Tällöin lapsen itku muuttuu hiljaiseksi nyyhkytykseksi ja motorinen toiminta vähenee. Lapsi reagoi siis selvästi eroon, eikä suostu vieraan lohdutettavaksi. (Broberg ym. 2005, 124-125.)

Edellä mainittu käyttäytymissarja kertoo lapsen kiintymysjärjestelmän kytkeytymisestä. Lapsi alkaa kytkeä kiintymysjärjestelmää itse pois päältä, jos ero jatkuu pidempään kuin pari vuorokautta ja tällöin myös vaihtoehtoiset hoitajat aletaan hyväksyä. Pahimmassa tapauksessa lapsi kytkee kiintymysjärjestelmänsä kokonaan pois päältä, niin sanotusti katkaisee psykologisen siteen vanhempansa. Tällöin lapsi ei välttämättä vanhempaa nähdessään kohtaa katsetta tai ilmaise tunteitaan hänelle. Tästä vaiheesta käytetään englannin kielessä termiä *detachment*, joka tarkoittaa irtautumista. (Broberg ym. 2005, 124-125.)

Hoivaajan ja lapsen välille syntyy jonkinlainen kiintymyssuhde varhaisten vuosien aikana. Suhde ei aina ole myönteinen, mutta hoivaajaan kiintyminen jää tapahtumatta vain äärimmäisen poikkeavissa olosuhteissa. Vauvat voivat sopeutua hyvinkin monenlaisiin olosuhteisiin, mutta vaikeat varhaiset traumat ja pitkäkestoi-

nen stressi ovat haitallisia kasvun ja kehityksen kannalta. Alusta alkaen lapsi pyrkii jäsentämään kokemuksiaan ja tulkitsee esimerkiksi sitä, miten hoivaaja vastaa hänen tarpeisiinsa. Yleensä hoivaaja vastaa lapsen itkuun viipymättä ja poistaa sen syyn. Tutkimusten mukaan terveellä vauvalla on neljä erilaista itkun muotoa: nälkä, kiukku, kipu ja epämääräinen itku, joka kuvaa psyykkistä epämukavuutta (kuumuus/kylmyys). (Seiffert, Hoffnung & Hoffnung 2000,159.)

3.3 Turvallinen ja turvaton kiintymyssuhde

Mary Ainsworth ja hänen tutkijatoverinsa ovat luokitelleet kolme kiintymyssuhdekategoriaa, joista yksi on arvioitu turvalliseksi ja loput kaksi turvattomiksi. Turvattomat kiintymyssuhteet voidaan jakaa edelleen välttävään ja ristiriitaiseen kiintymyssuhteeseen. On myös mahdollista, että lapsi ei kasvuympäristön kaottisuuden vuoksi opi käyttämään mitään edellä mainituista kiintymyssuhdestrategioista, jolloin kiintymyssuhdetta kutsutaan organisoitumattomaksi, jäsentymättömäksi tai disorganisoituneeksi. (Sinkkonen & Kalland 2011, 34-35.)

Disorganisoituneesti kiintyneet lapset saattavat päällisin puolin käyttäytyä täysin normaalisti, mutta tarkempi tarkastelu osoittaa muuta, sillä vuorovaikutus oman vanhemman kanssa perustuu pitkälti pelolle. Tutkimuksissa voidaan erottaa joukko lapsia, joilla ei ole syntynyt spesifistä kiintymyssuhdetta kehenkään äärimmäisten hylkäämiskokemusten takia. Tällöin kiintymyssuhdetta ei voida arvioida. Tätä tilaa kutsutaan reaktiiviseksi kiintymyssuhdehäiriöksi (RAD) ja nimike esiintyy jopa sairausluokituksissa. (Sinkkonen 2004, 1867-1868.)

Turvallisesti kiintynyt lapsi tutkii uteliaana maailmaa. Jos koettu turvallisuus kuitenkin vähenee, kiintymysjärjestelmä kytkeytyy tehokkaasti päälle sulkien muut käyttäytymisjärjestelmät. Jotta lapsen kiintymysjärjestelmä toimisi näin, tarvitaan tunne vanhemman arvostuksesta ja halusta auttaa lasta. Turvallisesti kiintynyt lapsi luo kokemusten pohjalta joustavan suhteen, jonka varassa on helppo vuoroin tutkia maailmaa ja vuoroin hakea turvaa. Lapsi kokee, että hänen tarpeisiinsa on siis vastattu. Lapsi oppii täten itsekään käyttämään tulevaisuuden ihmissuhteissaan järkeä ja tunteita, jolloin myös hänestä tulee vuorovaikutustaidoiltaan hyvä ja empaattinen. (Broberg ym. 2005, 129-130.)

Turvaton kiintymyssuhde on lapsen tasapainoisen kehityksen kannalta haitallinen. Välttävän kiintymyssuhteen tunnuspiirteitä ovat loogisuus ja järkipäisyys. Tunteiden ilmaisu on vähäistä, sillä lapsi on oppinut selviytymään niistä yksin. Hän hillitsee itsensä, mutta saattaa menettää yhteyden tunteiden ja järjen välillä. Välttelevälle kiintymyssuhteelle ominaista on se, että lapsi ei osoita tarvetta saada vanhemmalta turvaa. Tällöin vanhempi on usein osoittanut olevansa kiusaantunut lapsen hakiessa turvaa hänestä. Lapsi alkaa oppia, että saavuttaa optimaalisen läheisyyden olemalla ilmaisematta tunteitaan tai lohdun ja hoivan tarpeitaan. (Broberg ym. 2005,130.)

Ristiriitainen kiintymyssuhde syntyy, jos hoivaaja on ollut impulsiivinen ja epäohdonmukainen. Vuorovaikutus lapsen kanssa on tällöin kyllä herkkätuntoista, mutta ennakoimatonta. Lapsen on vaikea lukea vanhempaansa tai ennakoida hänen käyttäytymistään. Vuorovaikutus ei ole lapsilähtöistä, vaan lähtee pitkälti ennemminkin vanhemmasta. Tällöin lapsi ei opi, että voi signaaleillaan itse säädellä vuorovaikutusta vanhemman kanssa, vaan on vanhemman tunteiden armoilla. Ristiriitaisesti kiintyneet lapset saavat täten vähemmän luottamusta omiin kykyihinsä ja ovat usein passiivisia. (Broberg ym. 2005, 131.)

Lapsi kokee maailman vaarallisena ja itsensä riittämättömänä huomattaessaan, että saa hoivaajan huomion vain hyödyntäen intensiivistä tunteiden ilmaisua. Se voi olla esimerkiksi provokatiivista kiusantekoa tai raivokohtaus, mutta myös regressiivistä vetoamista. Lapsi saattaa myös takertua vanhempaan vahtien tiiviisti jokaista liikettä. (Broberg ym. 2005, 139.)

3.4 Varhainen vuorovaikutus

Varhaista vuorovaikutusta on kaikki vauvan ja vanhemman välinen toiminta sekä kokemukset ja läsnäolo vauvan ensimmäisinä vuosina. Jokainen vanhempi voi vaikuttaa vauvansa kokonaisvaltaiseen kehitykseen tarjoamalla hänelle monipuolisia vuorovaikutustilanteita. Varhainen vuorovaikutus alkaa jo raskauden aikana. Äidin mielikuvat vauvasta, omasta äitiydestään, vauvan isästä ja omista vanhemmistaan, sekä omat lapsuusmuistot luovat pohjaa varhaiselle vuorovai-

kutukselle. Vauvan isällä on myös omat mielikuvansa isyydestä. Vanhempien yhteiset käsitykset ja odotukset vanhempänä olosta vaikuttavat tulevaan vuorovaikutussuhteeseen. (Niemelä, Siltala & Tamminen 2003, 17.)

Varhaisen vuorovaikutuksen ja hoivan laadun merkitys vauvaiässä on kauaskantoinen. Sanotaankin, että näillä asioilla on vaikutus kiintymyssuhteen turvallisuuden tai turvattomuuteen. Huolimatta siitä, että varhaisessa vuorovaikutuksessa vanhemmalla on ydinase, myös pieni vauva on aktiivinen tekijä vuorovaikutussuhteessa. Lapsen synnynnäisellä temperamentilla on omat vaikutuksensa, sillä vauva voi reagoida tilanteisiin vaimeasti tai ärtyä nopeasti. Nämä kyseiset tavat reagoida muokkaavat samalla myös vanhemman vuorovaikutustapoja. (Sinkkonen & Kalland 2011, 19, 188.)

Varhainen vuorovaikutus ja vastavuoroisuus ovat välttämättömiä vauvan hermoston kehitykselle (Mankinen, Jokinen, Lintu & Schulman 2015, 27). Aivot havainnoivat erilaisia ärsykejä, jotka tulevat kehosta ja kehon ulkopuolelta. Aivot reagoivat näihin ärsykkeisiin arvioiden tilanteen, ja virittäytyvät sen mukaan. Eri-alaisten varhaisten vuorovaikutuskokemusten kautta lapsi muodostaa sisäisiä muistipolkuja, joiden myötä lapselle kehittyy kiintymyssuhdemalli. (Sinkkonen & Kalland 2011, 19, 188.)

Syntymänsä jälkeen vauva on heti valmis vuorovaikutukseen. Vuorovaikutustaidot kehittyvät päivä päivältä, mutta aluksi ne muodostuvat katsekontaktista, kosketuksesta, vastavuoroisesta ääntelystä ja kasvojen ilmeistä. (Kalland & Maliniemi-Piispanen 1999, 47.) Jokaisella hoitotoimenpiteellä, esimerkiksi vaipanvaihdolla tai imettämällä, on psykologinen merkitys. Hoivatuksi tulemisen tunne saa vauvan kokemaan olevansa rakastettu. (Kalland & Maliniemi-Piispanen. 1999, 47.) Pienet vauvat, jotka kokevat epäsäännöllisyyttä arjessaan, kohtaavat hankaluuksia omien tarpeidensa ilmaisussa. Tämä tuottaa vanhemmille hankaluuksia, ja samalla läheisen suhteen kehittyminen omaan lapseen vaikeutuu. Siksi onkin tärkeää, että vauvan vuorokausirytmillä on säännöllinen ja sisältää riittävästi unta. (Seifert ym. 2000, 113, 161.)

Varhaisessa vuorovaikutuksessa on tärkeintä muistaa, ettei vauva kaipaa erikoisia virikkeitä, vaan parasta on kokemus yhdessäolosta oman vanhemman

kanssa. Kaikki arjen tilanteet ovat hetkiä, joissa voi toteuttaa vuorovaikutusta ja samalla tukea turvallisen kiintymyssuhteen syntymistä. Jokaisella vauvan ja vanhemman suhteella on yksilölliset tapansa toimia, ja niiden kautta päästään hyvään vuorovaikutussuhteeseen, johon nivoutuu mukava yhdessäolo perheen sisällä. (Sinkkonen & Kalland 2011, 188.)

4 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, hoitoa ja ohjausta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Sitä voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena, kuten esimerkiksi leikki- ja kerhotoimintana. Suomessa jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen, ja siihen osallistumisesta päättävät lapsen vanhemmat. Koulun aloitusta edeltää toiminnallinen esiopetus, joka tuli pakolliseksi 1.8.2015 alkaen. Opetushallituksen varhaiskasvatuksen asiantuntijavirasto on laatinut ja päättänyt valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sen pohjalta laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, ja niin päiväkodissa kuin perhepäivähoidossakin jokaiselle lapselle laaditaan oma henkilökohmainen ja tavoitteellinen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU). Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaa varhaiskasvatuslaki. (Opetushallitus 2016.)

Yhteiskuntamme tukema ja järjestämä laadukas varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Hyvinvoinnin edistäminen toteutuu, kun lapsen terveyttä ja toimintakykyä vaalitaan ja hänen perustarpeista huolehditaan osana jokapäiväistä arkea. Tässä keskeisessä roolissa ovat hyvät ja turvalliset ihmissuhteet. Varhaiskasvatuksen kolme ulottuvuutta nivoutuvat laadukkaassa varhaiskasvatuksessa kiinteästi toisiinsa, ja niiden merkitys vaihtelee lapsen iän mukaan. (THL 2016.)

4.1 Avoin varhaiskasvatus

Avoin varhaiskasvatus on monelle suhteellisen vieras termi, sillä 1970-luvulta alkaen se on tunnettu leikkitoimintana. Vuonna 1984 leikkitoiminnan termi piti sisällään leikkipuistot ja -kerhot, leikkivälinelainaamot sekä avoimet päiväkodit palveluineen. 2000-luvun uudistukset saivat leikkitoiminta-käsitteen jäämään taka-

alalle ja sen vuoksi termi muutettiin avoimeksi varhaiskasvatukseksi. Kyseisen termin määrittely on kuitenkin haasteellista, sillä jokaisessa kunnassa toimintamuodot ja määritelmät vaihtelevat laajasti. Tavoitteena on tarjota palveluita kysynnän mukaan, jotta paikalliset tarpeet huomioitaisiin. (Alila & Portell 2008, 12-13.)

Avoimen varhaiskasvatuksen palveluja tuottavat kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset palvelujen tuottajat. Nämä palvelut ovat hyvin vaihtelevia niin käsitteiltään, organisoinniltaan kuin toimintamuodoiltaan. Lapsiperheille suunnatut avoimen varhaiskasvatuksen palvelut pitävät sisällään muun muassa erilaisia kerhoja, leirejä, kahvilatoimintaa sekä teemoiltaan vaihtelevia tapahtumia. Avoin varhaiskasvatus kaipaisi selkeän määritelmän ja vahvat raamit toiminnalleen, jotta kysyntä ja tarjonta kohtaisivat. (Alila & Portell 2008, 11-14.) Mannerheimin Lastensuojeluliitto onkin ottanut kantaa aiheeseen ja ehdottanut avoimen varhaiskasvatuksen määritelmän lisäämistä varhaiskasvatukseen lakiin. Lain tehtävänä on selvittää varhaiskasvatuksen sisältöä, ja juuri sen vuoksi avoimen toiminnan sisällyttäminen lakiin olisi tärkeää. (MLL 2014.) Varhaiskasvatustlain uudistuksessa (1.8.2015) ei ole kannanotosta huolimatta mainintaa avoimesta varhaiskasvatuksesta.

Varhaiskasvatustyksiköiden, ja niin myös avoimen päiväkodin, ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Lapselle tulee taata mahdollisimman hyvät kasvun, oppimisen ja kehittymisen edellytykset. Avoimen päiväkodin tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat kasvatus- ja opetustoimen lisäksi muun muassa nuoriso- ja liikuntatoimi, kulttuuritoimi, tekninen toimi, kirjastot sekä sosiaali- ja terveystoimen palvelut. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 123-125.)

Ammattitaitoinen henkilökunta on avoimen varhaiskasvatuksen keskeinen voimavara. Laadukkaan varhaiskasvatuksen takaamiseksi koko kasvatusyhteisöllä ja jokaisella yksittäisellä kasvattajalla on oltava vahva ammatillinen osaaminen. Valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatustilaisuuksissa: päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä avoimessa toi-

minnassa. Lopulta varhaiskasvatus ja sen tarjoama esiopetus muodostavat perusopetuksen kanssa lapsen kehitystä ja oppimista tukevan jatkumon. (Alila & Portell 2008, 11-14.)

4.2 Avoin päiväkotiki osana varhaiskasvatusta Lappeenrannassa

Avoimet päiväkodit täydentävät varhaiskasvatuksen palveluita tarjoten ohjattua toimintaa lapsille ja heidän vanhemmilleen. Päiväkodeissa ja leikkikerhoissa tarjotaan erilaista toimintaa asiakkaiden ehdoilla. Lappeenrannassa avoimen päiväkodin toimipisteitä on vuonna 2016 kolme: Leirinleikki keskustassa, Luukkaanleikki Lauritsalassa ja Leikkisampo Sammonlahdessa. Jokaisen toimipisteen henkilökunta koostuu lastentarhanopettajasta ja lastenhoitajasta. (Vedenpää 2015.)

Avoimessa päiväkodissa kohtaavat erilaiset lapsiperheet saaden mahdollisuuden vertaistukeen. Henkilökunta tarjoaa kasvatuksellista tukea lapsen kehityksen ehdoilla. Vapaan leikin lisäksi tarjolla on laulua, askartelua, maalausta, leipomista ja yhteisiä retkiä. Tärkeänä näyttäytyvät myös vuorovaikutus ja keskustelu toisten aikuisten ja henkilökunnan kanssa. Toiminta on tarkoitettu sekä kunnallisen että kunnan tukeman päivähoidon ulkopuolella oleville alle kouluikäisille lapsille, heidän vanhemmilleen ja hoitajilleen. Avoimen päiväkodin toiminta on kaupungin tukemaa eli asiakkaille maksutonta. (Lappeenrannan kaupunki 2016.)

Lapsiperheillä on mahdollisuus osallistua avoimen päiväkodin toimintaan omien voimavarojensa ja aikataulujensa mukaan, päiväkodin aukioloaikojen puitteissa. Leirinleikki on avoinna arkipäivisin klo 9.00-15.00. Toimintaan osallistuminen ei edellytä ennakoilmoittautumista, ja henkilökunta ohjeistaa uudet kävijät alkuun tarjoten tukea jatkossakin. Ainoastaan leikkikerhoihin haetaan erillisellä lomakkeella suuren kysynnän vuoksi. Leikkikerhoja järjestetään kaksi kertaa viikossa, aamuisin ja iltapäivisin. Lapset saapuvat paikalle vanhempien saattamana, mutta jäävät sen jälkeen henkilökunnan vastuulle. (Vedenpää 2015.)

Leirinleikissä kerhopäiviä ovat tiistai ja keskiviikko. Leikkikerhojen ryhmäkoot vaihtelevat 14–20 lapseen. Lapsille laitetaan kotoa mukaan omat pienet eväät ja heidät on vakuutettu kerhotoiminnan ajaksi. Tavoitteena on tarjota lapsille moni-

puolista ohjattua toimintaa ja totuttaa lasta toimimaan ryhmässä päiväkotij- ja kou-
lumaailmailmaa varten. Kerhossa halutaan herättää myönteistä suhtautumista
uuden oppimiseen sekä tukea lapsen itsenäistymistä ja itsetunnon kehittymistä.
Toiminta tuo myös perheille tarvittavaa tukea vastuulliseen kasvatustyöhön.
(Lappeenrannan Kaupunki 2016.)

Avointen päivien ohjelma on nimensä mukaisesti avointa, tarjoten kuitenkin myös
mahdollisuuden ohjattuun aktiviteettiin. Päivät kuluvat leikin ja jutustelun mer-
keissä, ja tätä kautta vanhempien on helppo saada vertaistukea sekä luoda uusia
kontakteja. Lapsille mahdollistuu myös tilaisuus tutustua ikätovereihin, ja saada
heistä uusia leikkikavereita. Avoimen päiväkodin tilat Lappeenrannassa ovat hy-
vin monipuoliset, ja erilaisia leluja ja pelejä on riittävästi tarjolla. Monet leluista
ovat erilaisia kuin kotona, joten lasten mielenkiinto leikkiä kohtaan kestää jopa
pidempään kuin kotioloissa. (Vedenpää 2015.)

5 Varhaiskasvattaja vanhemmuuden tukena

Varhaiskasvatustyö on vahvasti perhelähtöistä. Se tarkoittaa vanhemmille sitä,
että he ovat lastensa vanhemmuuden lisäksi kumppaneita päivähoidon varhais-
kasvattajille. Tätä vanhempien ja kasvattajien kumppanuutta ei voida ylläpitää
ilman tiivistä yhteistyötä, johon kuuluvat kasvattaja, vanhempi ja lapsi. On tärkeää
jakaa tietoa lapsen kehityksestä, kasvusta ja oppimisesta vanhempien ja kasvat-
tajien kesken. Kasvattajat tuovat ammatillista asiantuntijuutta vanhempien omiin
havaintoihin lapsesta. Tavoitteena on, että perheen ja päivähoidon yhteistyö si-
sältää laajaa hyvinvoinnin tukemista sekä tarvittaessa työntekijöiden moniamma-
tillista yhteistyötä. Lähtökohtana varhaiskasvatustyössä ovat perheen omat tar-
peet, ja sitä kautta päivähoidon sekä vanhempien voimavarojen hyödyntäminen
lapsen parhaaksi. (Kekkonen 2012, 37-38.)

Kasvattajan ja vanhemman yhteisen työskentelyn ydin ovat siis keskinäinen luot-
tamus, avoimuus, kunnioitus ja vastuunjako. Osapuolien on kyettävä kommuni-
koimaan, neuvottelemaan ja pääsemään yhteisymmärrykseen lasta koskevissa
asioissa, kuitenkin siten, että vanhemmilla on lopullinen päätösvalta. Ammatil-
lisen ja vanhemman on työskenneltävä yhdessä saavuttaakseen mahdollisimman
hyvän vuorovaikutussuhteen, mikä edesauttaa lapsen normaalia kehitystä.

Lapsi-vanhempi-suhde on olennainen osa lapsen kasvua ja kehitystä, jolloin kasvattajien on tärkeää paneutua suhteeseen kunnolla voidakseen auttaa perheitä mahdollisissa haasteissa. (Kekkonen 2012, 28.)

Kasvatusalan ammattilaisilla onkin nyky-yhteiskunnassamme tärkeä rooli vanhemman ja lapsen suhteen kannattelussa ja vahvistamisessa. Vanhemmat kohtaavat päivittäin haastavia ja opettavaisia tilanteita, joihin usein tarvitaan myös ammattilaisten apua ja näkökulmaa. Tähän avoin päiväkoti on hyvä vaihtoehto, sillä se tarjoaa osaltaan apua ja tukea vanhemmuuteen. Ammattilaisen motiivit olla avuksi ja osallistua lapsen kasvuun, kehitykseen tai käytökseen liittyvissä asioissa lähtevät usein heidän havainnoistaan. Aloitteentekijänä voi siis olla työntekijä tai vanhempi itse. Ongelmia saattaa ilmetä esimerkiksi rajojen asettamisessa, perustaitojen kehittymättömyydessä (pukeutuminen, ruokailu, hygienia), fyysisessä kehityksessä tai lapsen käyttäytymisessä yleensä. Pulmana saattaa olla myös ajanhallinta: vanhemman ja lapsen yhteinen aika jää liian vähäiseksi. (Kekkonen 2004, 91.)

Lapsen kasvatus tapahtuu aina tässä ja nyt. Lapsen kasvuun ja kehitykseen ei ole olemassa tiettyä kaavaa, vaan jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy omassa tahdissaan omien voimavarojensa ja kykyjensä mukaan. Erilaiset ammattilaisten ratkaisumallit tulevatkin niin omasta henkilöhistoriasta ja kokemuksista kuin ammatillisesta viitekehystä. Kasvattajat tukevat vanhempia usein kokemuksiinsa perustuvan keskustelun avulla. Ammatillista viitekehystä käytetään usein erilaisten työnvastuiden jakamisessa. Lapsen kasvun asiantuntijuutta ammatillisuus ei kuitenkaan takaa millekään ammattikunnalle. (Salminen 2000, 49-50.)

Vanhempien päätehtävä on antaa lapselle suotuisat kasvuolosuhteet, ja vanhemmuus onkin monipuolinen ja laaja käsite. Vanhemmilla on useita eri rooleja, joita ovat muun muassa rakkauden antaja, rajojen asettaja, ihmissuhdeosaaja ja huoltaja. (Keskinen & Virjonen 2004, 77.) Vanhemmuuden tukeminen alkaa arjen pikkuasioista, kuten kasvatuksen tukemisesta ja keskusteluista. Tällä tavoin ammattilainen pystyy tukemaan vanhempia johdonmukaisesti lapseen liittyvissä asioissa. Hyviä tukemismuotoja ovat kasvatuksellinen tuki, keskustelut, läsnäolo, ryhmäillat ja tarvittaessa eteenpäin ohjaaminen. Kasvattajien on tärkeää kohdata

jokainen perhe yksilöllisesti ja antaa perheille kasvatuksellista tukea. (Keskinen & Virjonen 2004, 60-61.)

6 Ryhmän ohjaus ja ohjaajan rooli

Ryhmän ohjaaminen on monivaiheinen prosessi, jossa jokainen ohjaaja luo itselensä oman persoonallisen tavan ohjata ryhmää. Ohjaajan rooli rakentuu lopulta pitkän harjoittelun tuloksena, ammatillisen ja persoonallisen kasvun kautta. Ohjaajana kasvetaan koko ajan kokemuksiensa saattelemana. Ryhmän ohjaajalla katsotaan olevan ainakin kolme perusröoliä: ryhmän johtaja, ymmärtävä kuuntelija ja vaikuttaja. Ryhmän johtaminen linkittyy ryhmän ilmapiiriin ja normeihin, kuuntelija taas ryhmäilmiöihin ja reflektointiin. Ryhmän ohjaaja on myös vaikuttaja, joka ohjaa muutoksiin ja tavoitteisiin. (Kopakkala 2005, 88-109.)

Ohjaajan roolit voidaan jakaa myös tehtäväkeskeiseen ja prosessikeskeiseen malliin. Tehtäväkeskeisessä mallissa ohjaaja toimii kyseisen teeman asiantuntijana: hän määrittelee ongelman ja myös ratkaisee sen. Ryhmää kohtaan hän on käskevä ja objektiivinen. Prosessikeskeisessä mallissa ohjaaja miettii yhdessä ratkaisua ryhmän kanssa: hän toimii auttajana avustaen ongelman ratkaisussa tukien ryhmän ratkaisuja sekä auttaen ryhmää kehittämään itseään. Suhde ryhmään on tällöin sitoutunut ja persoonallinen. Hyvä ohjaaja ymmärtää oman roolinsa ja viihtyy siinä. (Kopakkala 2005, 89-95.)

Ohjaajan roolin katsotaan olevan erityisen tärkeä etenkin toiminnallisissa harjoituksissa. Ohjaaja oppii kokemuksiensa kautta lukemaan tilanteita. Joskus on hyvä puuttua ja joskus taas vetäytyä taka-alalle. On myös tilanteita, jolloin ohjaajasta tulee yksi ryhmäläisistä ja hän on koko ajan mukana prosessissa. Ohjaajan rooli ja työ ryhmässä riippuu aina siitä, onko ryhmä uusi vai jo ennestään tuttu. Tuntemattoman ryhmän kanssa edetään varovaisemmin ja ilmapiiriä tunnustellen. Turvallisuus ja kannustava ilmapiiri ovat avainasemassa ryhmän syntyessä. Kun ryhmä on ennestään tuttu, ohjaaja siirtyy enemmän tarkkailemaan esimerkiksi ryhmäilmiöitä. Pienillä väliintuloilla ohjaaja kannustaa ryhmää eteenpäin. Ryhmän ollessa tuttu voi käskeminen tai tiukka ohjaus olla myös suotavaa, jos se tulee ryhmäläisten aloitteesta. Liiallisella innostamisella voi taas olla ryhmän kehitystä hidastava vaikutus. (Kopakkala 2005, 89, 91-95.)

Erilaiset ristiriitatilanteet ovat myös osa ryhmän toimintaa. Ne voivat ilmetä esimerkiksi harjoituksista vetäytymisenä, epäasiallisena kritiikkinä tai suorana kieltäytymisenä. Ohjaajan on ristiriitatilanteissa löydettävä sopiva lähestymistapa tilanteen ratkaisemiseksi, jotta jatkossa välttyttäisiin kasaantuneilta konflikteilta. Erilaisia lähestymistapoja ristiriitatilanteiden ratkaisemiseksi voivat olla esimerkiksi neuvottelu ja mukautuminen tilanteeseen. (Pennington 2005, 102-107.)

Jotta ryhmätoiminta ja sen ohjaaminen voisivat toteutua suunnitellusti ja tavoitteellisesti, on toiminnan suunnittelu erittäin tärkeää. Suunnittelussa täytyy lähteä liikkeelle perusasioista. Ensin on tehtävä analyysi tulevasta ryhmästä. On mietittävä ryhmän koko, ikä sekä mahdolliset haasteet ja tulevat voimavarat. Lisäksi on pohdittava päämäärät, arvot ja tavoitteet. Ne voivat olla esimerkiksi taitotunne tai tietotavoitteita. Teema ja aiheet tulee pohtia huolella, samoin kuin suunnitella työskentelyn ja prosessin vaiheet. (Marttila, Pokki, Talvitie-Kella 2008, 66, 69, 88-89.) Ryhmän ohjaaminen etenee luontevasti, mikäli suunnitteluun on käytetty tarpeeksi aikaa. Ohjausprosessissa on erilaisia vaiheita, joista jokaisella on oma keskeinen tarkoituksensa. Olemme itse koonneet alle taulukon (Taulukko 1), jossa kuvaamme ryhmän ohjaamisessa hyväksi havaitut työskentelyvaiheet.

Vaihe	Tarkoitus
Aloit	Tutustuminen ja aiheeseen virittäytyminen
Toiminta	Ennalta valitun teeman ympärille on rakennettu selkeä kokonaisuus, jossa tärkeää etenkin ohjaajan innostavuus sekä selkeä ja rauhallinen ohjaustyyli
Lopetus	Selkeä yhteenveto, toiminnan päättäminen ja mahdollisuus keskusteluun, palautteenantoon, sekä reflektointiin
Arviointi ja palaute	Toiminnan kehittäminen palautteen kautta

Taulukko 1. Ryhmänohjausprosessi

Ryhmän toimintaan liittyy myös monenlaisia termejä ja prosesseja. Kun puhutaan ryhmän rakenteesta, tarkoitetaan sillä ryhmän välisiä suhteita ja käyttäytymissääntöjä. Rakenne jaetaan viiteen päätekijään, joita ovat koheesio, normit, status, roolit ja viestintärakenne. Koheesio kuvaa ryhmän kiinteyttä ja voimaa, normit

taas ovat ryhmän toimintasääntöjä. Statuksella kuvataan yksilön asemaa ryhmässä ja sen omaavalla on yleensä tavallista korkeampi asema ryhmän keskuudessa. Yksilöille muodostuu ryhmässä erilaisia rooleja, ja näiden asemien haltijoilta odotetaan tietynlaista toimintaa. (Pennington 2005, 83-94.)

Ryhmässä yksilöt ovat monella tapaa vuorovaikutuksessa ja suhteessa toisiinsa. Ryhmäläisten käyttäytyminen ja toimintatavat ovat usein sidoksissa ryhmäkoon ja ryhmän teemaan. Sosiaalisen laiskottelun termi kuvaa ryhmäkoon kasvaessa tapahtuvaa yksilön työpanoksen vähenemistä, jolloin esimerkiksi yhdenmukaisuuden paine ajaa ryhmäläiset samoihin ajatuksiin. Polarisaatiossa taas ryhmä jakautuu selvästi pienempiin ryhmiin, joiden näkökulmat ja toiminta eroavat toisistaan. (Pennington 2005, 49-59.)

7 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyössämme on kaksi eri kokonaisuutta: teoreettinen ja toiminnallinen osuus. Teoreettinen osuus pitää sisällään myös dokumentoinnin tehdystä toiminnasta. Toiminnallisessa opinnäytetyössä voi olla toteutustapana kohderyhmän mukaan esimerkiksi kirja, opas, näyttely tai jonkin muu tuotos tai projekti. Yleensä toiminnalliset opinnäytetyöt ovat työelämälähtöisiä kehittämistöitä, jotka tuottavat käytännön toiminnan kehittämistä, ohjeistamista, järjestämistä tai järjeistämistä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.)

Toiminnallisen opinnäytetyön perustana on riittävä suunnittelu alusta alkaen ja aikataulujen noudattaminen. Toiminnallisen työn suunnittelu vie aikaa jopa enemmän kuin kirjallisen tuotoksen tekeminen. Käytännössä suunnittelu aloitetaan projektisuunnitelmasta, eli olisi hyvä tehdä esimerkiksi miellekartta, jossa jäsenyyden toiminnallisen osuuden kokonaisuus. Aikataulujen hahmottelu sekä työvaiheiden ja resurssien tarpeen sisäistäminen ovat myös tärkeitä osia suunnittelussa. Toiminnallisen osuuden aloittamista varten työsuunnitelman on oltava realistinen, ja kaikki tarvittavat resurssit on oltava toiminnallisen osuuden alkaessa selvitetty. Teoriaosuuden sisäistämällä palvellaan jo tässä vaiheessa toiminnallisen osuuden toteutusta ja koko työprosessia. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51-53.)

Yleisesti ottaen toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on löytää kehittämis-tehtävän taustalla olevat asiat, ongelmat ja kehittää opinnäytetyön avulla kyseistä tutkimusongelmaa. Toiminnallisessa osuudessa on tärkeää huomioida eettiset kysymykset. Tutkimuskohteina olevien henkilöiden tietosuojan turvaaminen on erittäin tärkeää niin kuin myös se, että tutkimuskohteena olevat henkilöt eivät joudu tutkimuksessa kiusalliseen tai hankalaan asemaan. Tutkittavalla on oikeus luottamuksellisuuteen, ja tulosten käytöstä tulee ensisijaisesti puhua tutkimuskohteena olevien henkilöiden kanssa. Mikäli opinnäytetyö tehdään yhteistyössä työelämän kanssa, on tässä tapauksessa työelämäkontaktia konsultoitava hyvissä ajoin. Myös tutkimuskohteena olevia henkilöitä on tiedotettava säännöllisesti tulevasta tutkimuksesta. Tämä antaa luottamuksellisen perustan toiminnal-liselle osuudelle. (Vilkka & Airaksinen 2003, 56-58.)

8 Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on lisätä Lappeenrannan Leirin avoimessa päi-väkodissa vierailevien vanhempien tietämystä kiintymyssuhteista ja niiden vaiku-tuksesta lapsen tasapainoiseen kasvuun, kehitykseen ja vuorovaikutustaitojen syntymiseen. Halusimme myös luoda vanhemmille tietopaketin aiheesta sekä tuottaa mahdollisia kehitysideoita toimintaan Leirinleikille ja sen henkilökunnalle. Opinnäytetyöprosessin päätyttyä annamme valmiin opinnäytetyömme Leirin-leikille. Opinnäytetyömme on muodoltaan toiminnallinen opinnäytetyö ja työmme menetelmällinen lähestymistapa on kvalitatiivinen eli laadullinen.

Kehittämistehtäviämme olivat:

1. suunnitella ja toteuttaa toimintahetket, jotka vahvistavat lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta
2. tuottaa kiintymyssuhteita ja varhaista vuorovaikutusta tukevia kokemuksia
3. luoda teemaa tukevaa materiaalia vanhemmille ja Leirinleikille

Suunnittelimme ja toteutimme toukokuussa 2016 kaksi toimintahetkeä, joiden tar-koituksena oli vahvistaa lapsen ja vanhemman kiintymyssuhdetta ja lisätä heidän

tietoisuuttaan niistä. Toiminnalliset ohjaustilanteemme sisälsivät kiintymyssuhteita vahvistavia ja tukevia elementtejä, joten pyrimme tekemään niiden sisällöstä mahdollisimman hyödyllisen ja jokaista asiakasta tukevan. Hetket pidettiin vauvapäivinä, jotka ovat Leirin leikissä aina torstaisin. Silloin toiminta on suunniteltu ja suunnattu nimenomaan pienille vauvoille ja heidän vanhemmilleen.

Kehittämistehtäviämme olivat toiminnallisten hetkien toteuttamisen lisäksi kiintymyssuhteita ja varhaista vuorovaikutusta tukevien kokemusten tuottaminen ja niistä raportoiminen. Halusimme selvittää, mitä vanhemmat kokivat saaneensa toiminnastamme, eli kuinka hyödyllisenä se näyttäytyi heille. Halusimme myös kehittää vanhempien taitoja olla vuorovaikutuksessa oman lapsensa kanssa ja siten myös hoitaa kiintymyssuhdetta. Pidimme toiminnallisista hetkistämme oppimispäiväkirjaa, joka tuki opinnäytetyötämme ja raportointia.

Kokoonnuimme hyvissä ajoin suunnittelemaan toiminnallisten hetkien rakennetta ja keskustelimme rooleista ohjaustilanteissa. Sovimme, että otamme vuorotellen päävastuun ohjauksesta, muiden ollessa tukena taustalla. Leikit valitsimme monipuolisiksi ja teemaamme tukeviksi. Tämä oli jokseenkin haastava vaihe, sillä mistään ei löytynyt suoraan kiintymyssuhdetta vahvistavia leikkejä. Katsoimmekin parhaaksi valita vuorovaikutuksellisia leikkejä, sillä ne vahvistaisivat samalla myös lapsen ja vanhemman kiintymyssuhdetta. Tarkka suunnitelma Leirinleikissä toteutetuista toiminnallisista hetkistä löytyy myöhemmästä opinnäytetyömme osiosta.

Olimme käyneet jo aiemmin tiedottamassa vanhempia opinnäytetyöstämme ja samalla olimme jakaneet infopakettit kiintymyssuhteista kotiin luettavaksi. Opinnäytetyön tekijöistä kaksi on suorittanut työharjoittelujaksot opintojen aikana Leirinleikissä. Päätimme ottaa päiväkodin entuudestaan tunnetun maskotin mukaan toimintaamme luomaan turvaa lapsille ja rentouttamaan heitä. Tuttua lorua käyttäen esittelimme itsemme ja aloitimme luontevasti ensimmäisen ohjatun toiminnan positiivisen tunnelman vallitessa. Ensimmäisellä ohjaukerralla puhuimme kiintymyssuhteista ja niiden merkityksestä varhaislapsuudessa. Toisella ohjaukerralla painotimme enemmän varhaisen vuorovaikutuksen tärkeyttä, ja kerta-

simme jo edelliseltä kerralta tuttuja aiheita. Lopuksi kerroimme, että valmis opin-
näytetyömme toimitetaan Leirinleikille, ja ohjeet siihen, miten löytää opinnäyte-
työmme Theseuksesta.

9 Eettinen pohdinta

Sosiaali- ja terveysalalla tutkimuskohteena toimivat useimmiten ihmiset ja erilai-
set ihmisryhmät. Eettisyys ja eettisten kysymysten pohdinta tulee vääjäämättä
olemaan olennainen osa tutkimusta tehdessä. Tieteen tehtävä on tavoitella hy-
vää, totuutta ja pyrkiä objektiivisuuteen. Ensimmäinen eettinen näkökulma opin-
näytetyöprosessissa on aiheen valinta. Aiheen tulee olla harkitusti valittu, eikä se
saa loukata mitään ihmisryhmiä. Valitun aiheen tulee olla merkityksellinen ja sen
käyttötarkoituksen tulee olla selvillä. Opinnäytetyön aiheen ja eettisyyden ollessa
selkeät, on seuraavana tehtävänä erilaisten lupien hakeminen tarvittavista viras-
toista. Toiminallista opinnäytetyötä tehdessämme kumppanimme tuli työelä-
mästä. (Kylmä & Juvakka 2007, 58, 76, 144.)

Opinnäytetyössämme työelämäkumppanina toimii Lappeenrannan Leirin avoin
päiväkoti, joka linkittyy Lappeenrannan kaupunkiin. Haimme opinnäytetyötämme
varten tutkimusluvat Lappeenrannan kaupungilta. Opinnäytetyömme on laadulli-
nen, joten meidän on noudatettava tarkasti laadulliselle työlle luontaisia tutkimus-
kriteereitä. Opinnäytetyön tuloksia kirjatessamme meidän on otettava huomioon
toiminnallisessa osuudessa osallistujien mielipiteet ja näkemykset.

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja oikeudenmukaisuus ovat pääperiaatteita luo-
tettavaa opinnäytetyötä tehdessä. Työtämme kirjatessamme meidän on oltava
rehellisiä ja luottamuksen arvoisia. Aiheemme ei ole niin arkaluontoinen, että siitä
aiheutuisi toiminnallisten hetkiemme osallistujille haittaa tai ongelmia. Kunnioitus
osallistujia kohtaan on oltava korkea jo alusta alkaen. Olemme tiedottaneet osal-
listuvia henkilöitä säännöllisesti ja luoneet sitä kautta jo hyvän perustan luotetta-
vuudelle työssämme.

Opinnäytetyömme eri prosesseissa painotimme osallistumisen vapaaehtoi-
suutta, ja mikäli kohdehenkilö halusi keskeyttää osallistumisensa, sekin oli mah-

dollista. Osallistujien tietosuoja on turvattu, ja noudatamme opinnäytetyötä tehdessämme erilaisia lakeja. Toiminnallisiin hetkiin osallistuvat henkilöt pysyvät anonyymeinä, emmekä paljasta heidän sukupuoltaan tai etnistä taustaansa. Opinnäytetyön valmistuttua tiedotamme heille työn tuloksista. Opinnäytetyömme toiminnallisiin hetkiin osallistuneilla on myös oikeus käydä tutustumassa työhömmme niin halutessaan.

10 Suunnitelma toiminnallisista hetkistä Leirinleikissä

Vauvat tarvitsevat leikkiä, sillä leikkiminen on vanhemman ja lapsen yhdessäoloa. Juuri nämä yhdessäolon hetket, joita ei varjosta nälkä tai mikään muukaan epä mukavuus, ovat avainasemassa tunnevuorovaikutuksen ja myöhemmän kielellisen kehityksen kannalta. Lapsi nauttii leikistä ja ilmaisee itseään hymyillen ja nauraen. Huumorin mukaantulo vauvan ja hänen vanhempiansa arkeen on valtava kehityksellinen askel. (Sinkkonen 2009, 27.)

Vauva-aikana leikkiminen on vuoroin lapsen keinuttamista, tavaroihin tarttumista ja erilaisia ääntelyitä. Yleisesti ottaen leikkien hyvinä puolina pidetään niiden spontaanisuutta. Leikkeihin ei aina tarvita leluja tai ennalta suunnittelua, vaan tapahtuma voi lähteä luovasti eloon läsnäolijoista. Kaikista arjen tilanteista voidaan rakentaa leikkihetki, mutta oleellista on saada kokemus yhdessä tekemisestä, jolle erilaiset lorut ja laulut antavat lisäväriä. (Salo & Tuomi 2008, 11.)

10.1 Leikkien valinta

Valitsimme hetkiin erilaisia leikkejä, joiden tarkoituksenmukaisuus huomioitiin kohderyhmällemme ja teemaamme soveltuvaksi. Otimme mukaan monipuolista toimintaa, muun muassa kontaktileikkejä, laululeikkejä ja sylileikkejä. Kontaktileikeillä onkin useita eri tehtäviä lapsen kehityksen kannalta, esimerkiksi identiteetin vahvistuminen ja sen kokeminen. Tämän vuoksi sisällytimme toimintahetkiimme myös sellaisia leikkejä, joissa lapsen nimi mainitaan. Leikin lomassa lapsen nimen mainitseminen auttaa lasta kokemaan vuorovaikutuksellisia tilanteita. Toistuvat tutut leikkialoitteet lapsen hymyn, naurun ja jännityksen sekoittamana vahvistavat leikittäjän ja lapsen vuorovaikutussuhdetta. Pienien sylileikkien on myös todettu vahvistavan lapsen puheen kehitystä. (Hujala & Turja 2012, 70-71.)

Musiikki ja erilaiset laulut ovat inspiroineet lasten leikkejä jo kymmenien tuhansien vuosien ajan. Vanhemmilla onkin tärkeä tehtävä olla innostamassa lapsia musiikin maailmaan, sillä lapset ovat jo pienestä pitäen hyvin kiinnostuneita erilaisista melodioista ja rytmeistä. Musiikin on todettu vahvistavan yhteisöllisyyttä sekä puheen oppimista. Samalla turvallisuuden ja luottamuksen tunteet lisääntyvät. Näin ollen musiikki tarjoaa hyvät puitteet lapsen vuorovaikutustaitojen harjoittamiselle. (Marjamäki, Kosonen, Törrönen & Hannukkala 2015, 23.)

Laululeikeissä piilee myös liikunnallinen ulottuvuus, sillä liikkuminen musiikin tahdissa on lapsille ominaista. Monet laululeikit inspiroivat lapsia ottamaan roolin ja eläytymään siihen musiikin tahdissa. Sukupolvelta toiselle periytyneet laululeikit ovat edelleen niin lasten kuin aikuistenkin joukossa mieluisia. Olimme toimintahetkiimme mukaan erilaisia laululeikkejä niiden monipuolisuuden vuoksi. Laululeikeillä on myös pedagoginen puoli, sillä ne opettavat lapselle asioita esimerkiksi luonnosta ja eläimistä. (Helenius & Lummelahhti 2013, 175-177.)

Satuhieronta on melko uusi toimintamuoto Suomessa, joten päätimme ottaa sen mukaan toimintahetkiimme. Satuhieronnalla on monia hyötyjä lasten hyvinvointia tarkasteltaessa. Niin kuin tavallinen hieronta, myös satuhieronta rentouttaa ja rauhoittaa sekä aikuisen että lapsen mieltä. Lapsen itsetunto ja luottamussuhteet vahvistuvat ja samalla myös positiivinen kiintymyssuhde kehittyy. Satuhieronta tarjoaa mukavaa ja kiireetöntä yhdessäoloa koko perheelle ja kehittää niin motoriikkaa, kuin kehon kuunteluakin hieronnan lomassa. (Tarina ja Kosketus 2016.)

10.2 Toiminnalliset toteutuksemme

Toteutimme toiminnalliset hetkemme 12.05.2016 ja 19.05.2016 Lappeenrannan Leirin avoimessa päiväkodissa. Kokosimme taulukot toiminnallisten hetkien rakenteesta, jotta niiden hyödyntäminen olisi mahdollisimman helppoa tulevaisuudessa. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 2) on ensimmäinen toiminnallinen toteutuksemme, jonka jälkeen kuvaamme myös seuraavassa taulukossa (Taulukko 3) toisenkin toiminnallisen kertamme. Taulukot sisältävät toiminnallisten hetkiemme rungon, ohjeet toteutukselle, vastuunjaon ja kattavat tavoitteet jokaiselle ohjelmanumerolle.

Kohta/Ohjelmanumero	Toteutus	Vastuun jakautuminen	Tavoite
Avaus	Leirinleikin maskottipellellä tehtävä avaus tutulla laululla	Yksi päävastuussa avaamassa keskustelua, muut taustalla, tulevat esittäytymään kutsuttaessa	Turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin luominen kohderyhmälle
Esittäytyminen ja opinnäytetyöstä kertominen	Kerromme opinnäytetyömme tarkoituksen ja toivotamme kaikki lämpimästi tervetulleeksi	Yksi päävastuussa avaamassa keskustelua, muut täydentämässä keskustelua	Luottamuksellisuuden korostaminen, ammatillisuuden painottaminen
Laululeikki	Metrolla mummolaan laululeikki	Yksi päävastuussa. Kaikki kolme mukana leikin ohjauksessa, vauvanukeilla mukana leikkien	<ol style="list-style-type: none"> 1) Tunnelmaan virittäytyminen 2) Asiakkaille entuudestaan tuttu laululeikki lisää turvallisuuden tunnetta tilanteessa 3) Laululeikillä tuetaan lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta, sekä varhaista vuorovaikutusta
Keskustelu	Herättelemme vanhempia kiintymyssuhteista keskusteluun ja kyselemme heidän ennakkotietojaan aiheesta	Yksi päävastuussa avaamassa keskustelua, muut täydentämässä	Saada aikaan tavoitteellisesti keskustelu, jossa jokainen voi osallistua luottamuksellisen ilmapiirin vallitessa
Satuhieronta	Taipapuu-satuhieronta, aluksi kerromme ohjelmanumerosta ja sen hyödyistä	Yksi lukee satua, kaksi muuta hoitavat musiikin ja näyttävät mallia vauvanukeilla, kuinka omaa lasta voi hieroa sadun aikana	<ol style="list-style-type: none"> 1) Lapsen ja vanhemman rentoutuminen 2) Lapsen ja vanhemman välisen positiivisen kiintymyssuhteen ja luottamussuhteen vahvistaminen 3) Lapsen ja vanhemman hyvinvoinnin tukeminen
Loruleikki	"Harakka huttua keittää"- sormileikki, kerromme leikistä ja ohjeistamme samalla	Yksi päävastuussa, muut vierellä näyttäen mallia vanhemmille, samalla havainnoiden tilannetta	<ol style="list-style-type: none"> 1) Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen 2) Lapsen ja vanhemman välisen kiintymyssuhteen vahvistaminen
Loppukeskustelu	1) Toimintahetken koonti, keskustelua ja mielipiteiden jakoa. Kerromme tulevasta toimintahetkestä ja annamme mahdollisuuden vapaamuotoiseen keskusteluun myös toimintahetken jälkeen	Yksi päävastuussa keskustelun avauksessa, muut mukana keskustelun käynnistettyä	<ol style="list-style-type: none"> 1) Luottamuksellisuuden korostaminen 2) Materiaalin kerääminen opinnäytetyöhön 3) Kohderyhmän innostaminen tulevaan toiseen toiminnalliseen hetkeen seuraavalla viikolla

Taulukko 2. Ensimmäinen toiminnallinen toteutus

10.3 Toinen toiminnallinen toteutus

Ohjelmanumero	Toteutus	Vastuun jakautuminen	Tavoite
Avaus	Pupu-käsinuken avulla tehty rento aloitus	Yksi päävastuussa (käsinukke) muut esittäytyvät kutsuttaessa	Rennon ja turvallisen ilmapiirin luominen
Laululeikki	Pupu-aiheinen laululeikki, joka on Leirinleikin asiakkaille entuudestaan tuttu (Hui-sai-sai)	Yksi päävastuussa käsinuken kanssa, muut näyttävät mallia vauvanuken kanssa	<ol style="list-style-type: none"> 1) Innostaminen 2) Turvallisen ja leikkimielisen ilmapiirin luominen 3) Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen
Satuhieronta	Taikapuu-satuhieronta	Yksi lukee satua, muut hoitavat musiikin ja näyttävät mallia vauvanukella	<ol style="list-style-type: none"> 1) Lapsen ja vanhemman rentoutuminen 2) Lapsen ja vanhemman välisen positiivisen kiintymyssuhteen ja luottamuksen vahvistaminen 3) Lapsen ja vanhemman hyvinvoinnin tukeminen
Laululeikki	I-ha-haa laululeikki	Yksi ohjeistamassa leikin alkua, muut näyttävät mallia vauvanuken kanssa laulun aikana	<ol style="list-style-type: none"> 1) Perinteikäs laululeikki luo turvallisuuden tunteen 2) Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen 3) Jakamattoman huomion antaminen omalle lapselle
Loppukeskustelu ja leikkivihkojen jako	Pyydämme vanhempia istumaan vielä hetken ja keskustelemme kiintymyssuhteista arjen asioita korostaen	Yksi päävastuussa, muut tukevat keskustelun etenemistä	<ol style="list-style-type: none"> 1) Luottavuuden viestintä 2) Materiaalin kokoaminen opinnäytetyötä varten
Vapaa keskustelu	Annamme vanhemmille mahdollisuuden vapaamuotoiseen keskusteluun ja kysymysten esittämiseen toiminnallisen hetken jälkeen	Yksi päävastuussa kertoen keskustelun mahdollisuudesta. Tämän jälkeen ideana on olla vanhemmille helposti saatavilla. Pyrimme olemaan helposti lähestyviä ja vanhempien välittömässä läheisyydessä.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Luottamuksellisen ilmapiirin luominen 2) Keskustelujen mahdollistaminen 3) Materiaalin kokoaminen opinnäytetyötä varten

Taulukko 3. Toinen toiminnallinen toteutus

11 Pohdinta ja johtopäätökset

Kokosimme pohdinnan havaintojemme ja dokumentointiemme pohjalta yhdeksi kokonaisuudeksi. Keskustelimme opinnäytetyö-päiväkirjojemme sisällöstä, ja yhteisten keskusteluiden avulla saimme koottua niistä kattavan kokonaisuuden.

Tiedotimme toiminnallisista hetkistämme hyvissä ajoin kohderyhmällemme. Suunnittelimme ilmoitusten sisällön ja ulkoasun yhdessä, ja saimmekin niistä aikaan innostavat ja informatiivisuudeltaan asialliset. Kävimme useasti vierailuilla avoimessa päiväkodissa, ja veimme samalla tekemämme ilmoitukset paikan päälle. Uskomme, että etukäteen tiedottamisesta oli hyötyä, sillä koimme vanhempien suhtautuvan tuloomme mielenkiinnolla ja avoimella asenteella. Olimme tiedottaneet toiminnallisista hetkistämme myös Leirinleikin Pedanetin sivuilla. Leirin avoimeen päiväkotiin saapui uusia asiakkaita opinnäytetyömme ansiosta, sillä muutamat vanhemmat sanoivat tulleensa paikalle mielenkiinnosta toiminnallisia hetkiämme kohtaan.

Toiminnalliset hetkemme sisälsivät erilaisia leikkejä, jotka valitsimme yhdessä pohdittuamme niiden sopivuutta teemaan. Valitsimme osan laululeikeistämme sellaisiksi, jotka olivat jo entuudestaan tuttuja kohderyhmälle, sillä yksi tavoitteistamme oli taata turvallinen ja tuttu ilmapiiri kaikille osallistujille. Molempina laululeikki kertoina toteutimme satuhieronnan, joka oli uusi toimintamenetelmä kohderyhmälle. Näin varmistimme myös hetkiemme asiakaslähtöisyyden, kun toiveet uusinnasta huomioitiin. Palaute satuhieronnasta oli yleisesti ottaen hyvää, mutta vanhemmat miettivät, että se voisi sopia paremmin rauhallisempaan tilanteeseen, esimerkiksi kotiin. Pidimme tärkeänä sitä, että vanhemmat saivat myös uusia ideoita kotiin vietäväksi ja oman lapsensa kanssa sovellettavaksi. Osa vanhemmista ilmaisikin mielenkiintonsa satuhieronnan toteuttamiselle kotona, joten ohjeistimme, mistä satuja ja ohjeita satuhierontaan löytää.

Olimme kirjoittaneet opinnäytetyötämme yhdessä ennen toiminnallisia päiviä ja sovimme jo etukäteen, mitkä teemat aiomme nostaa tulevilla keskusteluilla esille. Etukäteen tehdystä teemojen valinnasta oli suuri hyöty etenkin toiminnallisten päivien loppukeskusteluissa, ja saimme vanhemmat tarttumaan aiheisiin.

Arkipäiväisten asioiden liittäminen keskusteluun kiintymyssuhteista oli tuottoisaa, sillä vanhempien oli helpompi keskustella ryhmässä jokaiselle tutuista rutiineista ja askareista. Saimme keskusteluja aikaan myös toiminnallisten hetkien päätyttyä, kun muutamat vanhemmista tulivat puhumaan kiintymyssuhteisiin liittyvistä asioista kanssamme. Hoivan merkitys, liiallisen ja liian vähäisen hoivan antaminen sekä esikoinen ja kiintymyssuhde olivat tärkeimmiksi koetut aiheet vapaan keskustelun aikana.

Vaikka annoimme tilaa palautteen antamiselle ja keskustelulle, emme saaneet niin paljon palautetta kuin olisimme toivoneet. Annoimme vanhemmille arkipäivän esimerkkejä yhdessäoloon oman vauvan kanssa, mutta pohdimme myös neuvon antamisen vaikeutta, koska meillä itsellämme ei ole lapsia. Osa vanhemmista kyselikin aiheesta, mutta lapsettomuutemme ei tuntunut kuitenkaan vaikuttavan keskustelujen laatuun. Tällaisen pienryhmän kanssa toimiessa myös paine yhdenmukaisuuteen on suuri, ja huomasimmekin mielipiteiden olevan ryhmän keskuudessa samanlaisia ja muita myötäileviä.

Jäimme pohtimaan, miten olisimme saaneet enemmän palautetta hetkistämme, mutta emme keksineet erityistä tapaa innostaa ihmisiä palautteen antoon. Vanhempien keskusteluinnostuksen saattoi myös vaikuttaa vauvojen itkuisuus ja nälkäisyys toiminnallisten hetkien loppupuolella. Jälkeenpäin vertailimme mahdollisen kirjallisen ja suullisen palautteen eroja. Päädyimme toteamaan, ettei asiakkailla välttämättä olisi ollut aikaa kirjoittaa paperille ajatuksiaan, sillä oman lapsen hoitaminen on etusijalla.

Opinnäytetyömme tarkoitus ei kuitenkaan ollut tutkimus tai valistus, vaan tukeminen. Osallistujien pieni määrä olisi vaikeuttanut paperikyselyjen eettisyyttä, sillä asiakkaat olisi voitu tunnistaa tuloksia luettaessa. Pidimme ilmapiiriä suullisen palautteen antamisen aikana positiivisena, jotta mahdollisimman moni rohkenisi tuomaan ajatuksensa ilmi. Kysyimme ensin yleisenä kysymyksenä, mitä mieltä vanhemmat olivat toiminnallisesta hetkestä, ja esitimme sitten avaavia lisäkysymyksiä. Saimme hyvää palautetta, ja kohderyhmämme koki toiminnalliset hetkemme tarpeellisiksi.

Ensimmäisen toimintapäivämme jälkeen keskustelimme lisätuen mahdollisuudesta. Halusimme tehostaa kiintymyssuhteiden ja varhaisen vuorovaikutuksen tukemista, joten päätimme koota viimeistä toimintapäiväämme varten leikkivihkosen jaettavaksi. Pohdimme vanhempien kynnystä keskustella kiintymyssuhteista ja huomiomme oli, että aihe saattoi tuntua todellista vaikeammalta. Sen vuoksi päätimme toisena toimintapäivänä painottaa yhä enemmän aiheen arkipäiväisyyttä ja keskustella varhaisen vuorovaikutuksen termiä korostaen.

Toisena toimintapäivänä keskustelimme vanhempien kanssa varhaisen vuorovaikutuksen tärkeydestä, ja saimme hyvää keskustelua aikaan esimerkiksi älypuhelimien käytöstä. Moni käyttää puhelinta yllättävän paljon vauvan hoivaamisen lomassa, ja samalla vuorovaikutuksen antaminen heikkenee. Tästä samasta teemasta on kirjoitettu myös paljon mediassa ja se on yleisestikin herättänyt keskustelua. Keskustelumme painottui varhaisen vuorovaikutuksen lisäksi myös hoidon ja rakkauden antamiseen. Moni vanhemmista tuli paikalle esikoisensa kanssa, jolloin tilanteen ensikertaisuus antoi keskustelulle suuntaa hoidon ja rakkauden piiriin.

Perehdyimme ennen toimintahetkiämme Jari Sinkkosen kirjaan *Lapsen kanssa – hyvinä ja pahoina päivinä*. Kirjassa painotettiin, että äidiltä vaaditaan paljon, mutta hänen ei tarvitse olla täydellinen. Hyvänkin äidin hoivaan mahtuu pieniä puutteita, mutta ne ovatkin omiaan panemaan lapsen kehitystä liikkeelle (Sinkkonen 2009, 23.) Painotimme vanhemmille myös sitä, että mikäli he kokivat oman vauvansa kanssa vaikeuksia ja haasteita, kannattaa apua kysyä esimerkiksi neuvolasta. Perehdyimme ennen toiminnallisia hetkiä Lappeenrannan kaupungin perhepalveluihin, jotta voisimme tarvittaessa ohjata ja neuvoa vanhempia sopivien palveluiden piiriin.

Pohdimme vuodenajan vaikutusta osallistujien määrään ja keskustelimme tästä myös Leirinleikin henkilökunnan kanssa. Vuodenaika toiminnallisten hetkien toteuttamiselle ei välttämättä ollut paras mahdollinen, koska loppukevästä kävijäkuntaa on hyvin vaihtelevasti. Meille sattuihin molemmille toiminnallisille päiville aurinkoinen kevät sää, joten se saattoi vaikuttaa osallistujien määrään. Hyvällä säällä vanhemmat lapsineen saattavat mennä herkemmin leikkipuistoon ulkoile-

maan kuin tulla avoimeen päiväkotiin. Olimme kaiken kaikkiaan tyytyväisiä osallistujien määrään, sillä pienempi asiakkaiden määrä mahdollisti turvallisen ilmapiirin, ja jokainen paikalla olevista vanhemmista sai äänensä kuuluville halutesaan.

Pidimme toiminnalliset hetkemme puolen tunnin mittaisina, mikä tuki jo aiemmin Leirinleikissä käyneiden vanhempien aikakäsitystä vauvahetkistä. Puoli tuntia oli lasten jaksamisenkin kannalta sopiva aika, sillä pienet vauvat eivät välttämättä jaksu keskittyä pitkää aikaa ilman konkreettisia viihdykkeitä. Satuhieronnan tunnelma pysyi rauhallisena ja rentouttavana, mikä olikin meidän tavoitteemme. Lisäksi muut ohjatut leikit olivat tunnelmaltaan tavoitteidemme mukaisia, ja tutut laululeikit saivat jo aikaisemmin asioineet vanhemmat osallistumaan iloisesti.

Keskustelut kiintymyssuhteista ja varhaisesta vuorovaikutuksesta olivat asianmukaisia, ja olimme mielissämme vanhempien omista kysymyksistä ja kommentteista. Oivalluksiakin syntyi vanhempien keskuudessa ja siitä voimmekin päätellä, että osasimme valita keskusteluidemme aiheet hyvin. Eryityisesti nykypäivän ainen kiire herätti keskustelua. Kuinka järjestää tarpeeksi aikaa lapselle suoriutussyhteiskunnassamme? Toiminnan laadulla ja tavoilla on myös iso merkitys: täytyy olla aidosti läsnä. Kosketus ja hellä, rakastava katse ovat avainasemassa. Lasta ei myöskään koskaan saa jättää tunteidensa kanssa yksin.

Ensimmäisen toiminnallisen hetken jälkeen kerätyistä kehitysideoista ja palautteista oli hyötyä toiseen toiminnalliseen hetkeemme, sillä tiesimme positiivisen palautteen myötä onnistuneemme ensimmäisessä ohjaustilanteessa. Tämän perusteella päätimme pitää ennalta sovitun rakenteen toisessakin toiminnallisessa päivässä. Muokkasimme ainoastaan palautekeskustelun rakennetta, ja huomasimme sen olevan tuottoisaa.

Vietimme aikaa avoimessa päiväkodissa molempina toimintapäivinä parin tunnin verran, ja osa vanhemmista lähestyi keskustelemaan meidän kanssamme. Keskustelimme varhaisen vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteiden merkityksestä vauvaiässä ja annoimme hyviä käytännön esimerkkejä näiden asioiden tukemiseen. Tunsimme opinnäytetyömme toiminnalliset hetket tarkoituksensa mukai-

siksi, sillä niin vanhemmat kuin lapsetkin näyttivät viihtyvän. Tämänkaltaista toimintaa voisi mielestämme lisätä avoimen varhaiskasvatuksen palvelujen puolelle. Pohdimme oman opinnäytetyömme aiheesta kumpuavia ideoita, ja mielestämme esikoisensa saaneiden vanhempien kanssa tehtävä projekti voisi olla mielenkiintoista toteuttaa. Myös tutkimus avoimen päiväkodin ja perheiden yhteistyöstä voisi olla kiinnostava opinnäytetyön aihe.

Taulukot

Taulukko 1. Ryhmän ohjausprosessi, s. 20

Taulukko 2. Ensimmäinen toiminnallinen toteutus, s. 28

Taulukko 3. Toinen toiminnallinen toteutus, s.29

Lähteet

- Alila, K. & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen – Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Bowlby, J. 1957. Lasten hoivan ja hellyyden tarve. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Broberg, A., Amlqvist, K., & Tjus T 2005. Kliininen lapsipsykologia. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Juva: PS-Kustannus.
- Hughes, D.A. 2011. Kiintymyksen keskeinen vanhemmuus – Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: PT-Kustannus.
- Hujala, E. & Turja, L. 2012. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-Kustannus.
- Järvinen, M., Laine, A., Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Kalland, M & Maliniemi-Piispanen, S. 1999. Vauvan kiikku – Kuvaus kokeilevasta vauvaperhetyöstä. Helsinki: Oy Edita AB.
- Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa- Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuuspuheena: varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tampere: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.
- Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi: ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.

Kulppi, M & Niemelä, H. 2013. Pienryhmän muodostaminen päiväkodissa – Varhaiskasvattajien näkökulmien pohjalta toteutettu toiminnan ohjaus ja havainnointi. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Mankinen, K., Jokinen, I., Lintu, R. & Schulman, M. 2015. Pikkulapsesta koulu-laiseksi – Psykodynaaminen näkökulma tunne-elämän ja ihmissuhteiden kehitykseen. Therapie-säätiö. Tampere: Tammerprint Oy.

Marjamäki, E., Kosonen, S., Törrönen, S. & Hannukkala, M. 2015. Lapsen mieli – Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan. Suomen mielenterveysseura. Helsinki: Juvenes Print – Suomen yliopisto paino Oy.

Niemelä, P., Siltala, P. & Tamminen, T. 2003. Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2007. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Pennington, D-C. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: Tammer-Paino.

Salminen, P. 2000. Yhdessä kasvattaminen. Kohti välittämisen toimintakulttuuria. Keuruu. PS-kustannus.

Salo, S. & Tuomi, K. 2008. Hoivaa ja leiki – vauvan ja vanhemman vuorovaikutus. Helsinki: Psykologinen kustannus Oy.

Seifert, K. L, Hoffnung, R. J. & Hoffnung, M. 2000. Lifespan development. Boston: Houghton Mifflin.

Shonkoff, J. P & Meisels, S. J. 2000. Handbook of early childhood intervention. United Kingdom: Cambridge University Press.

Sinkkonen, J. 2004. Kiintymyssuhdeteoria -tutkimuslöydöksistä käytännön sovel-luksiin. Duodecim: 2004; 120:1866-73.

Sinkkonen, J. 2009. Lapsen kanssa – hyvinä ja pahoina päivinä. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: Wsoypro Oy.

Vedenpää, M. 2015. Sosionomi. Leirinleikki avoin päiväkotit. Lappeenranta. Haastattelu 05.10.2015.

Vilka H & Airaksinen T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Finlex. Lainsäädäntö. Ajantasainen lainsäädäntö. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036> Luettu 30.09.2016.

Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Oppimateriaalit. Raportointiohje. Toiminnallinen opinnäytetyö. <http://oppimateriaalit.jamk.fi/raportointiohje/tag/toiminnallinen-opinnaytetyo/> Luettu 27.03.2016.

Lappeenranta, 2016 varhaiskasvatus. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut, <http://www.lappeenranta.fi/fi/Palvelut/Kasvatus-ja-opetus/Varhaiskasvatus/Lasten-kotihoito-ja-avoimet-varhaiskasvatuspalvelut/Avoimet-varhaiskasvatuspalvelut>. Luettu 27.3.2016.

Lappeenranta 2015. Kasvatus ja opetus. Lasten kotihoito ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut. <http://www.lappeenranta.fi/fi/Palvelut/Kasvatus-ja-opetus/Varhaiskasvatus/Lasten-kotihoito-ja-avoimet-varhaiskasvatuspalvelut/Avoimet-varhaiskasvatuspalvelut> Luettu 01.12.2015.

Lappeenranta 2015. Varhaiskasvatus. Avoinvarhaiskasvatus. Leirinleikki. <https://peda.net/lappeenranta/varhaiskasvatus/av/leirinleikki> Luettu 01.12.2015.

Marttila, N., Pokki, K., & Talvitie-Kella, T. 2008. Ammattina ryhmänohjaaminen – Ohjausprosessi ryhmänohjaajien kokemana ja kertomana. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteenlaitos. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/78987/gradu02505.pdf?sequence=1> Luettu 10.09.2016.

MLL 2016. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Medialle. Kannanotot ja lausunnot. http://www.mll.fi/medialle/kannanotot_ja_lausunnot/?x41070=20885368 Luettu 30.09.2016.

Opetushallitus 2016. Säädökset ja ohjeet. Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/lainsaadanto/varhaiskasvatus Luettu 27.03.2016.

Stakes, sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, oppaita 56, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>. Luettu 13.1.2016.

Tarina ja Kosketus 2016. Sanna Tuovinen. Satuhieronta-tunnit. Satuhieronnan hyödyt. <http://satuhieronta.fi/valmennus/jarjestot-liitot-yhdistykset/>. Luettu 11.07.2016.

THL 2015. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Vammaispalvelujen käsikirja. Lapset ja perheet. Kiintymyssuhteen merkitys ja sen tukeminen. <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/pieni-lapsi/kiintymyssuhde#kiintymyssuhteen-kehittyminen> Luettu 01.12.2015.

THL 2016. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset nuoret ja perheet. Peruspalvelut. Varhaiskasvatustalvet. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatustalvet> Luettu. 13.01.2016.

Liite 1.

Heippa Leirin avoimen päiväkodin vanhemmat!

Toteutamme opinnäytetyömme Leirin leikissä ja ideanamme on tuottaa Teille lisää tietoa kiintymyssuhteista ja niiden vaikutuksesta lapsen kehitykseen.

Tulemme ohjaamaan Teille kaksi toiminnallista hetkeä toukokuun 2016 aikana, ja toiveemme olisi, että mahdollisimman moni pääsisi sinne osallistumaan.

Toiminnalliset tilanteemme ovat mukavia oman lapsen kanssa yhdessäolon hetkiä, jotka ovat samantapaisia kuin Leirin leikin vauvapäivien musiikkihetket. Tarkoituksenamme on toteuttaa kyseiset hetket kiintymyssuhteita tukeviksi ja vahvistaviksi.

Teidän läsnäolonne on meille tärkeää, jotta opinnäytetyömme olisi tarkoituksensa mukainen. Toiminnallisten tuokioiden jälkeen voimme yhdessä halutessanne keskustella kiintymyssuhteista.

Sosionomiopiskelijat

Reetamari, Taru ja Ulla

TERVETULOA! 12.05 ja 19.05

Emme kirjaa Teidän nimiänne opinnäytetyöhömmе, vaan ajatuksenamme olisi saada hyviä keskusteluja aikaan. Parasta olisi, jos tuokiomme antaisi Teille jotain ideoita kotiin vietäviksi. ☺

Suuntaamme toiminnalliset hetkemme vauvoille, mutta myös taaperot ovat tervetulleita tuokioihimme.

Keväisin terveisin,

Hiiri keittää puuroa

Hoetaan runoa ja tehdään liikkeet.

"Hiiri keittää puuroa" - Etusormella hämmennetään kämmenenkuppia.

"Antaa tuolle" - Annetaan peukalolle (puristetaan sitä).

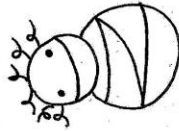
"Antaa tuolle" - Annetaan keskisormelle.

"Antaa tuolle" - Annetaan nimettömälle.

"Loput viekin varastoon" - Aikuisen sormet kulkevat käsivartta pitkin lapsen kainaloa kutittamaan.

Leikki alkaa alusta ja tällöin nimitön jää ilman.

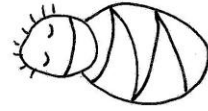
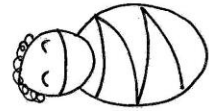
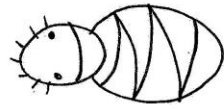
Seuraavalla kerralla keskisormi jää ilman, sitten etusormi ja viimein peukalo.

Nämä leikit löytyvät MLL:n sivuilta.

LEIKKI - IDEOITA SINULLE JA VAUVALLESI. ♡

”Tulkaa kaikki katsomaan,
kun vauva hymyilee,
niin tiedetään senkin
missä onni lymyilee.”

Kädet ja jalat -leikki

Laita vauva pehmeälle alustalle makaamaan. Tämä leikki koostuu loruista, joita luetaan tai lauletaan samalla kun kosketellaan vauvan sormia ja varpaita. Erota varovasti vauvan kädestä sormi kerrallaan, ja jalasta varvas kerrallaan joltain aiheeseen sopivaa loruja lukkien tai laulaen. Lapsi oppii pian tunnistamaan lorun ja liittämään sen tähän leikkiin, ja se vastaa riemastuttavaa onkin kun vauva tietää mitä seuraavaksi tapahtuu!

Loruesimerkki 1:

*Tämä pieni possu meni ostamaan ruokaa
Tämä pieni possu huusi: Perunolta tuokaa!
Tämä pieni possu sanoi: Syökää ja juokaa!
Tämä pieni possu se kyläisenä huokaa.
Tämä pieni possu hihkuu iloisesti
hih, hih, hih, hih, jopa se ruokailu kesti!*

Loruesimerkki 2:

*Täss' on isä tukeva,
tässä äiti puuhaisa,
tässä veli, pitkä mies,
tässä sisko, senhän ites,
ja tässä perheen vauva!*

Körö, körö kirkkoon

Tämän lorun aikana lapsi pomppi istuen leikkittäjän sylissä niin kuin ratsastaisi hevosella. "peltojen ylitse" kohdassa voi nostaa vauvaa ilmaan nojaamalla taaksepäin ja nostamalla polvia. "Aitojen alitse" kohdassa taas voi suoristaa omat polvet ja laskea vauvaa alaspäin. Pom-pom-kohdassa tietysti pomputellaan!

Körö, körö kirkkoon

*Papin muorin penkkiin,
Ruskealla ruunalla,
Valkealla varsalla,
Kolipäällä koiralla,
Pikipäällä päässillä,
Laukipäällä lampaalla.
Peltojen ylitse,
Aitojen alitse,
Kilkello kaulassa,
Punaisessa nauhassa,
Pom, pom, pom, pom, pom!*

I-ha-haa (sanat Laura Latvala, sävel Marjatta MERTTÄHTI)

Tässäkin leikissä vauva ratsastaa leikkittäjän polvella. Laulun loppuun voi tehdä hidastuksen ja ratsastus pysähtyy hetkeksi. Kun ratsastus sitten alkaa uudestaan, kun laulu alkaa alusta, se on vauvasta sitäkin hauskeempaa! Isomman lapsen voi ottaa vaikka reppuseikään, silloin tätä leikkiä voi leikkiä vielä pitkälle taaperoiän jälkeenkin.

*I-ha-haa, i-ha-haa
Hepo hirmahtaa.
Ihanaa, ihanaa,
Onhan ratsastaa!*

*Juokse hepo hiljaa,
kannat pikku Sijaa,
Kanna kotiin saakka,
Kevyt kallis taakka.*

Seuraa ääntä!

Kannusta vauvaa seuraamaan lelua katseellaan samalla, kun teet lelulla ääniä.

Pusuja kaikiialla!

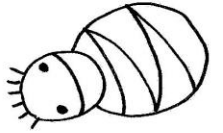
Anna pusuja vauvan eri ruumiinosille samalla, kun sanot ääneen esimerkiksi: "Oi kuinka masu on pehmoinen!" "Voi kuinka varpaat ovat pienet!" Anna lapselle "eskimopusu" hieromalla nenääsi hänen nenäänsä vasten

Pää ylös!

Makaa vatsallasi ja anna vauvan maata päälläsi. Sano lapsesi nimi ja nosta häntä hieman houkutelaksesi häntä nostamaan päätään. Lapsen on hyvä hereillä ollessaan välillä maata vatsallaan, koska se vahvistaa selkä- ja niskalihaksia.

Seuraa johtajaa!

Näytä hitaasti kieltä vauvasi katsoessa sinua. Toista sama monta kertaa nähdäksesi, matkiiko vauva sinua. Voit tehdä saman myös peilin edessä, nostamalla vauvan eteesi.

Kukkuluuruu

Aikuinen pitää lasta kainaloitten alta kiinni siten, että lapsella on kasvot aikuiseen päin. Lapsi viedään "piiloon" toiselle olkapäälle, tuodaan takaisin ja sanotaan "Kukkuluuruu". Lapsi siirretään toiselle olalle ja jatketaan samoin.

AA, BB, CC

Lapsi makaa selälleen ja aikuisen sormet "kävelevät" lapsen varpaista kainaloihin kutitellen ja samalla hokien "A, B, C, kissa kävelee, tikapuita pitkin taivaaseen."

Harakka huttua keittää

Hoetaan runoa ja tehdään liikkeet:
"Harakka huttua keittää, hännälänsä hämmentää" - Hämmennetään sormella lapsen kämmentä.
"Noukallansa koittelo, vieraitansa vuottelo" - Koputetaan sormenpäällä kämmeneen.
"Antaa tuolle, antaa tuolle, antaa tuolle, antaa tuolle" - Annetaan puuroa neljälle sormelle.
"Eipäs tuolle riittänytkään" - Osoitetaan viidettä sormea.
"Lähtee vettä hakemaan, missä kaivo, missä kaivo?" - Aikuinen sormet lähtevät kohti lapsen kainaloa.
"Tuolla kaivo!" - Lapsen kainaloa kutitetaan.